לסואץ ולטיראן

אין מיבצע קשה יותר בתורת־המלחמה מאשר מיבצע של נסיגה. לרוב מאבד צבא מוכה את עיקר אבידותיו בנפש וברכוש לא בשעה שהוא נוחל את תבוסתו בשדה־הקרב, אלא בשעה שיחידותיו מנסות להציל את עצמן. צבא שחדל להיות כוח לוחם, ואשר אנשיו אחוזים בהלה, אינו יכול להתגונן באופן יעיל, אינו יכול לשמור על סדריו. ציודו הכבד והקל נושר ממנו לאורך הדרך.

המפקד הטוב בהתפקה זו הוא זה הרודף אחרי האויב המנוצח ללא לאות. המפקד הטוב בהגנה הוא זה המצליח לשבר את רודפיו בתמרונים של השהיה ומכות־נגד, כדי לאפשר את נסיגתם המסודרת של־יחידותיו וציודם. מיבצע כזה הג.ז.ל בשעתו תהילה למרשל רומל, עת נסוג מרחק עצום מאל־עלאמין לטוניס, הציל חלק גדול מכוחו.

הצבא המצרי לא היה מסוגל לכך. מפקדיו נטשו את יחידותיהם לגשמן, חיל־האויר הישראלי הפציץ והשמיד. השרידים שהגיעו לתעלה שוב לא היו יחידות סדירות, אלא אספסוף בורח.

בכל המקומות הגיעו היחידות לתעלה עצמה. הכוח העיקרי, שהתקרב לאיסמעיליה, ראה את מימי התעלה בעיניו מפסגת ההר במרחק של 20 קילומטרים, הגיע אחר־כך למעשה עד לגדה. בצפון ובדרום היה המצב דומה.

באותה שעה היה רק כוח אחד עסוק עדיין במיבצעו העיקרי. הכוח שהתכונן עוד בראשית המאבק לרדת לאורך מפרץ אילת, כדי לכבוש את חוד חצי־האי ואת אי המיצר, נחפז עתה דרומה, בשטח קשה, במיבצע שהזכיר במקצת את המסע לאילת ב־1949. יתכן שמכל מיבצעי המלחמה היה זה המסע הרומנטי ביותר, אף שלא היו בו קרבות סוערים. עם השלמת מיבצעו, הגיע הסיבוב השני בדרום לסיומו הצבאי.

רשות־הדיבור עברה מלועי התותחים לפיות הדיפלומטים.

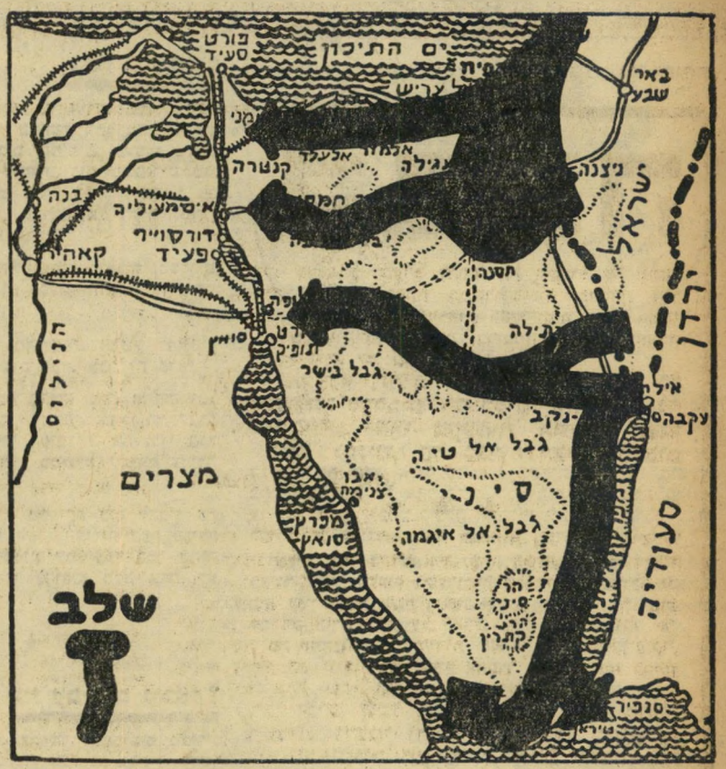

בכל צירי ההתקדמות הגיע הכוח עד למבואות תעלת־סואץ. המיבצע הושלם למעשה שעה שהכוח הרביעי תפס את כל החוף המערבי של מפרץ אילת ואת האיים החולשים על הכניסה אליו.

בום. רגליו של שמוליק נחבטו בקרקע. הוא התגלגל על צידו. המצנח החום היה פרוש לידו על הקרקע. שמוליק לא קם. תבריו, שצנחו במרחק כמה מטרים מ־מנו וקמו על רגליהם, מיהרו אליו. הוא היה חי. "שמוליק, מה קרה לך? נשבר לך משהו?"

שמוליק, בן מרשב חסון מעמק־חפר, קם על רגליו. בידו החזיק קומץ עפר. "איזו אדמה," התפעל, "אפשר להוציא ממנה ה־מון!"

המטוסים הכבדים, עמוסי המטען הרב עוד חגו מלמעלה, המשיכו להפליט מבטנם דבוקות צנחנים. האנשים למטה קיפלו את המצנחים, מיהרו איש איש ליחידתו. מ־קרוב, בטווח ראיה ברורה, ניצבו באי־סדר מספר בתי אבן ותימר. מאחוריהם נראה מישטח גדול של מים כ.זולים. "יא בייה," הפליט אחד הבחורים, "לא ידעתי שתעלת סואץ כל כך רחבה!"

"סמבל, זה לא סואץ ולא בטיח, זה הים סוף!"

"זה הים האדום? הוא בכלל לא אדום!"

"שקט בחורים," אמר המפקד, "תשאירו בי־נתיים את החבילות כאן ואנחנו ניגש להב־טיח את המסלול הזה ממול."

הם התפרשו במבנה קרבי, דרכו את נש־קם והתקדמו לעבר שדה־התעופה הקטן, השייך לעיירה טור שבקצה הדרומי־מזרחי של חצי־האי סיני. מטוסי הובלה חגו ב־שמים. "תרד, תרד כבר!" צעק אחד החברה לעבר המטוסים, "אתה לא רואה שאנחנו כאן לבד?"

הטייס במטוס ראה זאת היטב. ברחובות הבודדים של העיירה לא נראתה נפש חיה. רק במפרץ הקטן, הסמוך לעיירה, עגנו כמה סירות מפרש. כשראו את המטוסים, מיהרו להרים עוגן ולהסתלק. כמה מכוניות נראו דוהרות על הכביש מזרחה. מלבד הצנחנים לא היה איש בקרבת המסלול. המטוס נחת.

הבחורים העמיסו על גבם את מטעני ה־מזון המים והתחמושת. "עכשיו אפשר לי־שון כאן בשקט חודש, עד שיגיעו החברה." הבחור שאמר משפט זה, ניסה להתלוצץ. אולם החברה התיחסו לענין ברצינות רבה. מרוחקים עשרות רבות של קילומטרים מכל כוח אחר של צה"ל, היה על היחידה להמ־תין עד שיגיע הכוח שנע בדרך היבשה לאורך החוף המערבי של מפרץ אילת.

היה זה השלב האחרון במבצע לכיבוש חצי־האי סיני. מטרתו: פריצת ההסגר הימי על אילת. לשם כך לא היה די בכיבוש ה־תוף או בצניחה על טור. אלה היו רק מב־צעי הבטחה למטרה הסופית: כיבוש האי טיראן, התקוע במבוא למפרץ אילת כעצם בגרון.

★ ★ ★

בעקבות היחידים

החיילים הישראליים שהגיעו לטי־ראן לא היו החיילים הישראליים הרא־שונים שדרכו על אדמתו הצחיחה, חסרת המים, של האי. במאה השישית לספירת ה־נוצרים, בימי קיסרות ביזאנץ, היה בטיראן ישוב יהודי עצמאי לחלוטין. שם האי ב־אותה תקופה היה יטבה.

אין האי מתאים לעיבוד חקלאי או לכל צורך אזרחי אחר. היהודים שישבו ביטבה במאה הששית היו בעיקר יורדים, שעיקר פרנסתם היתה על גבית מס מכל אלה ה־רוצים להיכנס לתוך מיפרץ אילת.

בתקופה האחרונה, השתוקקו המצרים דוו־קא לרשת את היהודים הקדומים. למרות ש־האי שייך לערב הסעודית, כשאר חצי תרי־סר האיים, הקטנים ממנו, השוכנים לאורך חופה הדרום־מערבי של סעודיה, לא ישב שם איש. המצרים הקימו באי כמה סוללות תותחים, שעיקר תפקידם היה למנוע כניסה חופשית למפרץ. סוללת תותחים נוספת הוצ־בה גם באי סנפיר, הנמצא מדרום טיראן.

כל מיבצע שיחרור שלא היה כולל בקרבו את תפיסת טיראן, לא היה מבטיח את ה־שיט התופשי במפרץ אילת.

מטור יכלו החיילים הישראליים לראות בבירור את צוקיו האדומים של האי ה־מזדקרים מתוך הים. מרחק חוף האי מחוף סיני הוא 6 קילומטר, והמים המפרידים בי־ניהם הם רדודים מאוד.

מלבד הכוח שצנח בטור, נע כוח נוסף של צה"ל לביצוע אותה משימה.

החוף המזרחי של חצי האי סיני, הוא קשה למעבר. שרשרות הרים גבוהים מתנש־אים לכל אורכו עד לים ממש. אין בו לא דרך סלולה ולא דרך עפר רצופה המאפשרת מעבר סדיר. כוח צה"ל שנע במשך ימים כספר בדרך לא דרך זו, היה נאלץ להת־מודד עם פגעי טבע ומכשולים אחרים של הספקה וקשר, הנובעים מדרך זה.

גם הכוח המוצנח בנחל, שהתחבר עם ה־טור המשורין שבא מכונתילה, לא סיים עדיין את תפקידו.

לאחר שהגיע כמעט עד מבואות פורט תר־פיק, החל גם הוא לנוע צמוד לחוף מפרץ סואץ בדרך 200 הקילומטרים לעבר הכוח שבטור.

ביום שבת בבוקר נכנס כוח צנחנים זה לעיר הנפט ראס סודר 40 קילומטר דרומית לעיר סואץ.

בצד שדות נפט עצומים ומגדלי קידוח, שכנו וילות מפוארות ומגרשי ספורט עבור העובדים. העיר היתה ריקה. רק משאית עם 60 פדאינים ניסתה לעבור דרכה, אך נהרסה על היושבים בה. הכוח הדהר לעבר טור.

★ ★ ★

בדרך לאיסמעיליה. ארבעה חיילי צה"ל ליד שקם־דרכים בדרך לאיסמעיליה, המציין כי המרחק עד לעיר הוא 81 קילומטר. שניים מהחיילים לבושים במדים ללוחמת מדבר.

טנק בהבות. טנק סובייטי מסיפוס סטאלין עולה באש בדרך לסואץ. הטנק נפגע מירי של מטוסים ישראליים. לא היה זה כלי־הרכב המצרי היחיד שבער ונהרס בדרך לסואץ.